

A mezőmadarasi Szekeres család története

Nemrégiben, 2007. október 29-én volt 400 éve annak, hogy *mezőmadarasi Szekeres Gergely* nemességet nyert *Rákóczi Zsigmondtól*, Erdély fejedelmétől. Részben az igen szép, kerek évforduló alkalmából, részben meg azért, mert úgy gondolom, nem túlságosan nagy azoknak a száma, akik egy nemeslevél tartalmát ismerik, közlöm az ősünknek kiállított oklevelet, természetesen nem latinul, hanem annak magyar fordítását.

Mi, Rákóczi Zsigmond, Isten kegyelméből Erdély fejedelme, a Magyar Királyság Részzeinek ura és a székelyek ispánja stb.

jelen iratunk tartalmával adjuk emlékezetére mindenkinek, akit illet, hogy egyrészt néhány hűséges tanácsadónk ez ügyben történt egyedi közbenjárására, másrészt pedig előkelő kegyelmünkből és bőkezűségünkből a rá igazán méltó **nemes mezőmadarasi Szekeres Gergelyt**, aki erényével, valamint emlékezetes cselekedeteivel bizonyította érdemességét szent emlékezetű erdélyi fejedelmi elődeink előtt háborús esetekben, a hazánk szükségétől indított megbízatásokban, és végül előttünk is bizonyágot tett törődéséről és hűségéről és a jövőben is bizonyítani és tanúsítani fog.

Ugyanezt a **Szekeres Gergelyt** a népi és nem nemes állapotából kivesszük és Erdély országunk és a Magyar Királyság részeinek igaz nemesi közösségébe és sorába besoroljuk, bevesszük, befogadjuk és beírjuk. Határozottan elrendeljük, hogy **Szekeres Gergelyt** és mindkét nembeli utódait és leszármazottait azonnal valódi és kétségtelen nemesekként fogadják és ismerjék el.

Eme igaz és teljes nemességnek a jelei avagy a nemesi címer pedig a következő: égszínkék mezejű háromszögű pajzs, melynek telkén miniumvörös ruházatú, aransárga magas sarkú cipővel ellátott ép katonát aranyos kardot felfele lendítve vehetünk észre. A pajzs fölé zárt katonasisak van helyezve, ezt ékkövekkel és igazgyöngyökkel díszített királyi fejk fed, amelynek közepéből hasonlóképpen búzakalászatokat tartó ember vagy katona tűnik elő, a sisak csúcsáról pedig különféle színű pántlikák futnak le, igen szépen övezve és díszítve a pajzs mindkét oldalát, ahogy mindez jelen oklevelünk tetején vagy inkább elején a festő tanult kezével és tehetségével ékesen kifejezve és megmintázva látható.

Nyugodt lélekkel, biztos szándékkal és szabadsággal adjuk, adományozzuk és juttatjuk kegyesen a fent említett **Szekeres Gergelynek**, leszármazottainak és mindkét nembeli utódainak. Egyetértvén és hozzájárulván, hogy ők maguk a fent leírt címet avagy nemesi jelvényt, más igaz és jelvénnel rendelkező, címet használó nemesek szokása szerint, minden pusztító hadjáratban, lovagi játékban, párbajokban, párviadalokban és bármilyen nemesi és hadi gyakorlatozás során, valamint pecsétéken, zászlókon, kárpitokon, lobogókon, szőnyegeken, házakon, pajzsokon, sátrakon, síremlékeken és

általában mindenféle dolgon és alkalmatosságon, a tiszta nemesség címén, amellyel őket a közösség és külön-külön mindenféle rendű, rangú, állapotú, méltóságú és magasabb méltóságú emberek szólítsák, hívják és nevezik, akarjuk, hogy viseljék és hordják, továbbá egyenként ruháztassanak fel azokkal a szabadságot és mentességet adó tisztségekkel, kegyekkel, előjogokkal, amelyeket Erdély országunk és a Magyar Királyság részeinek többi igaz, született és vitathatatlan nemesei és vitézei a vonatkozó törvények és a szokásjog szerint használnak, és folyamatosan élvezik használatát, javait, és akarják és képesek is élni azokkal.

Igencsak jóindulatunk megnyilvánulásaként, mezőmadarasi birtokán levő házáat, amelyhez már tőzsomszédságánál fogva egykor hozzácsatoltatott az ágilis Pethő Mihály igen tiszteletre méltó dél-ausztriai ágból származó feleségének, Rletae Katalinnak a Marosi Székely Széken királyi eljárás folytán elkobozott háza és birtoka, továbbá birtokait a rendes és rendkívüli vagyonbecslések, illetékek, kincstárunk részére történő adók alól, nemkülönben a közmunkák teljesítése alól kivesszük, nemkülönben a szőlőket, vetéseket és azok tartozékait a tizedek, kilencedek és járandóságok fizetése alól örökre kivesszük és felmentettnek nyilvánítjuk, valamint mindenféle kötelezettségek alól kivettként tartjuk nyilván a jelen oklevelünkben megfogalmazott igen erős érvénnyel.

Másodsorban nektek, fennkölt lelkű, jeles nemeseknek és tisztviseleknek, főbíróknak, királyi albiráknak, tizedszedőknek, királyi számvevőknek és végrehajtóknak, akiket érdekel, egyenként és általában határozottan meghagyjuk, hogy a Marosi Székely Szék által kiszabott bárminemű adót, a kormányzat részére kiszabott illetékeket, természetesen azokat is, amelyeket a jövőben megszabnak, megnevezett **Szekeres Gergelytől**, örököseitől, utódaitól, bármilyen neműek is legyenek, a bírák és esküdt polgárok által feljegyzett mezőmadarasi birtokát, bárhol lévő házaikat, szőlőiket, vetéseiket, csatolt területeiket úgy rendes, mint rendkívüli vagyonbecslésünk, illetékeink, megítélt járandóságok fizetésére, kincstárunk megsegítésére és közmunkálatok megtételére, a népnek és polgároknak kiszabott bárminemű szolgálatokra, a tizedek, kilencedek és járandóságok fizetésére kényszeríteni, erőszakolni, vagy ezekért őt, örököseit vagy utódait, bármineműek legyenek is, általában zavarni vagy bármilyen módon elítélni ne kezdjétek. Ne merészeljétek az ő hazait vagy bármilyen más bejelentett örökségeit bántalmazni, mert nemesi rangra emelvén ezek kivételezettek, hanem azok birtoklását engedélyezni és védelmezni tartoztok. Másképpen nem cselekedhettek.

Miután a jelenlévőknek felolvastuk, örökre szóló bizonyosságul elrendeljük, hogy jelen, hiteles és érvényes függőpecsétünkkel megerősített oklevelünket az említett **Szekeres Gergelynek** magának, bárminemű örököseinek és utódainak kegyesen átadjuk és adományozzuk.

Kelt Kolozsvár városunkban, az Úrnak 1607. esztendeje október havának 29. napján.

Rákóczi Zsigmond s. k.

Pettyk János kancellár

A nemeslevelet hamarosan kétszer is kihirdették és megerősítették, mindkét alkalommal – érdekes módon – Székelyudvarhelyen. Ekkor már Báthory Gábor ült Erdélyország fejedelmi székében. Először **1608**-ban, másodsor **1609**-ben. Erről tanúskodik a dokumentum hátoldalán levő két bejegyzés.

(A nemeslevél **Szekeres Szabolcs** tulajdonában)

Mezőmadarasi Szekeres első konkrét írásos említését már **1600**-ból ismerjük. *Nagy Iván*: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal című monumentális munkájában írja, hogy *mezőmadarasi Szekeres Gergely* elesett Miriszlónál a Mihály vajda elleni csatában. Minden bizonnyal a nemességet szerzett Gergely apjáról van szó. Ennek a Gergelynek a neje *Gálfi Ilona* volt, írja Nagy Iván. A Mihai Viteazul elleni miriszlói csatát 1600. szeptember 18-án vívták.

Te térjünk csak vissza **1607**-re! A nemeslevélben többek között az áll, hogy Szekeres Gergelyt kiveszik a népi és nem nemes állapotból és a nemesek számba vett soraiba írják. Más nemesi levelek úgy fogalmazzak, hogy az adományozottat kiemelik a jobbágyorsból. Tehát Gergely nem lehetett jobbágy, hanem inkább lófő (pirimpili). Annál is inkább, hogy Mezőmadarason birtoka volt, szőlője, vetése és két háza. S vegyük csak hozzá, első Gergely csatában esett el. A jobbágyokat meg nem hívták be háborúba.

A Magyar Királyság idején az egész székely nemzet kollektív nemességet élvezett, írja *Werbőczy István* híres Hármaskönyvében, a Tripartitumban, mely megfelel az ország akkori alkotmányának. Ám az Erdélyi Fejedelemség idején fokozatosan megnyirbálták a székelyek jogait. Előbb Izabella királyné, majd János Zsigmond, aki 1562-ben jobbágysorsra juttatta a közszekelyeket, vagy gyalogokat (pixidáriusokat) és a lófők közül a szegényebbeket. Nemesekként csak az úgynevezett főnépeket (primorokat) és a tehetősebb lófőket ismerték el.

Tehát 1607 előtt a Szekeresek amolyan köztes állapotban lehettek.

Nagy László: Báthory István emlékezete című könyvében jelzi, hogy *somlyai Báthory István*, Erdély fejedelme, Lengyelország választott királya kétszeres zsoldért erdélyi csapatokat tartott Lengyelországban. A magyar lovasság 1579. február 12-én Lublinban tartott mustráján *Szekeres Jánost* is jegyzik, mint aki saját költségén még négy lovas katonát, huszárt állított elő. A lajstromon nem szerepel a származási hely egyetlen huszár esetében sem. Becslésünk szerint a korábban említett Gergelyek és a Báthory seregében 1579-ben szolgáló János ugyanazon család tagjai.

(Nagy László: Báthory István emlékezete, Zrínyi Kiadó, Budapest)

De térjünk csak vissza a 17. századba, s a kétségtelen mezőmadarasi Szekeresekhez!

1614. február 17-23. között a főnépek, lófők, gyalog puskások, szabadosok, jobbágyok, zsellérek és szolgák összeírása során Mezeo Madaras címszó alatt *Zekeres Gergelj* mint pirimpili, tehát lófő lustrál.

(Connumeratio Vniuersorum Siculorum Sedis Siculicalis Marvs, in Székely Oklevéltár IV., Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 1998., 212. old.)

1635. november 24–27. között a marosszéki hadköteles székelyek I. Rákóczi György fejedelem számára történi összeírásában „lófő özvegye” kategóriában szerepel *Szekeres Gergelne*, és fiai, *János*, aki házas, valamint *Mihály*, 18 éves, egy kenyéren, azaz, egy háztartásban. Tehát a nemeslevelet nyert Gergely 1614-ben még élt, 1635-ben már halott volt.

(REGESTVM Generale svper nova et accvrata totivs Sedis Siculicalis MARVS, per Illustrissimum Principem Dominum Dominum GEORGIVM RAKOCZY Dei Gratia Principem Transilvaniae etc. eiquem adjunctos dominos Consiliarios, etc. Anno Domini 1635 a die 24 Nouembris vsque ad 27 eiusdem Mensis diem facta et celebrata Lustrationem. Clavdiopoli. A. MDCXXXVI., in Székely Oklevéltár V., Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 1999., 469. old.)

Egy évvel később, 1636. május 14-én a marosszéki nemesek és főnépek összeírásán, meleyet szintén I. Rákóczi György számára készítettek, Toldalagi Mihály marosszéki főkapitánynak a koronkai táborban tartott lustráján Mező Madarásról megjelent *Szekeres János* tizenkettedmagával.

(Collustratio generalis uniuersorum dominorum tam nobilum praecip., quam pirimpilorum sedis sicilicalis Marus, ex mandato illustrissimi domini domini Georgii Rakotzi principis nostri clementissimi, per generosum dominum Michaellem Toldalagi capitaneum supremum, anno 1636 die 14 Maii in campo Koronkaiensi facta et celebrata. Laus Deo semper!, in Székely Oklevéltár VI., Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2000., 40. old.)

1647-ben a marosszéki hadköteles szabad székelyek összeírásán M Madaras címszó alatt a nemesek között szerepel *Szekeres Mihály* (ekkor már 30 éves).

(Székely Oklevéltár VI., Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2000., 289. old.)

1656-ban Szekeres János Marosszék alkirálybírája Az 1656. november 30-i marosszéki közgyűlésen *Szekeres János* és *Bothos Péter* alkirálybírókat azért tartják vissza, mert *Balogh László* főkirálybíró nem lehetett jelen, olvasható a marosszéki levéltár törvénykezési jegyzőkönyvében.

(Marosszék levéltára, Törvénykezési jegyzőkönyv, leltári szám 592. a Maros Megyei Állami

Levéltárban, in Pál-Antal Sándor: Székely önkormányzat-történet, Mentor Kiadó Masrosvásárhely, 2002., 91. o.)

1677-ben két Szekeressel is találkozunk. A marosszéki nemesek és lófők 1677. június 16-án, Apahidán, gönczruszkai Kornis Gáspár vezényletével tartott katonai összeírásán a marosszéki főszázad parancsnoka, századosa Szekeres György úr. Ebben, a lovasságot is magába foglaló században Mező Madarásról még Szekeres Mihally szerepel.

(Székely Oklevéltár VII., Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2004., 255-257. old.)

1700. körül Szekeres Ferenc Marosszék alkirálybírája, Szekeres István nemességi hadnagy, Szekeres Sándor Doboka megyében törvényszéki bíró – tudjuk meg Nagy Iván említett művéből.

Ekkorra már több felé szóródtak szét a mezőmadarasi Szekerések. Legelőbb a szomszédos Bándra, ahol már 1614-ben megjelenik Szekeres Miklós. Ez az ág is terebélyesedik. S mint láttuk, Sándor Doboka megyében törvényszéki bíró. Aztán később, egy másik mezőmadarasi Szekeres Sándor **1765**-ben Kraszna vármegyei szolgabíró – tűnik ki Petri Mór: Szilágy vármegye monográphiája című munkájából.

1806-ban Szekeres László, Ferencz, Zsigmond és János, mint primor székelyek említettnek Nagy Iván gyűjteményében. Továbbá János Mezőmadarason, László Mezőbándon, Sándor Magyarrégenben birtokos főszékelyekként jegyeztetnek fel.

Az egyházaktól elkobozott anyakönyvek az állami levéltárba kerültek. Így a Maros megyei igazgatóságon levő mezőmadarasi református egyházi anyakönyvek tanúsága szerint **1790** és **1846** között született Szekerések előnevei tekintetes, nemzetes, vagy nemes és nemzetes.